

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

«Εθνική στρατηγική έναντι της κλιματικής αλλαγής»

Οι επικεφαλής του CLIMPACT Μανώλης Πλειώνης, Νίκος Μιχαλόπουλος και Νίκος Δεμερτζής μιλούν στη «Ν»

Του Μιχάλη Χατζηκωνσταντίνου
mhatz@naftemporiki.gr

«**Ο**ι πρόσφατες φυσικές καταστροφές θέτουν με δραματικό τρόπο την επιτακτική ανάγκη χάραξης εθνικής στρατηγικής για την αλλαγή παραγωγικού μοντέλου» δηλώνουν στη «Ν» οι επικεφαλής του Εθνικού Δικτύου για την Κλιματική Αλλαγή (CLIMPACT) Μανώλης Πλειώνης, Νίκος Μιχαλόπουλος και Νίκος Δεμερτζής. Οι τρεις καθηγητές του δικτύου, που φιλοδοξεί να αποτελέσει πόλο έγκυρης εμπειρογνώμοσύνης και συμβουλευτικό όργανο της πολιτείας για την κλιματική αλλαγή, επισημαίνουν, μάλιστα, ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη στροφή στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, καθώς και στην ενίσχυση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης. Ταυτόχρονα αναδεικνύουν τη συμβολή των τεκμηρίων και της ερευνητικής δημοσιογραφίας στην προσπάθεια για τη δημόσια κατανόηση της κλιματικής αλλαγής μέσω των ΜΜΕ.

Ποιες είναι οι δράσεις της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; Μανώλης Πλειώνης (διευθυντής και πρόεδρος του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών και συντονιστής του Εθνικού Δικτύου για την Κλιματική Αλλαγή CLIMPACT): «Οι επιστήμονες εδώ και δεκαετίες έχουν προειδοποιήσει για τα δραματικά αποτελέσματα που έχει η κλιματική αλλαγή, με τις επιπτώσεις να είναι πλέον ορατές. Τον Μάρτιο του 2020 ανακοινώθηκε από τον ΟΗΕ νέα μελέτη, που συντάξε ο Διεθνής Μετεωρολογικός Οργανισμός, στην οποία παρουσιάζονται σημαντικά στοιχεία σχετικά με την αύξηση της θερμοκρασίας, την επιτάχυνση της αύξησης της στάθμης της θάλασσας και της τήξης των πάγων, αλλά και τις επιπτώσεις στην οικονομία, στην υγεία, στην επιστημονική ασφάλεια, στα οικοσυστήματα κ.α. Στη διεθνή προσπάθεια της επιστήμης για την κατανόηση του φαινομένου και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, συμμετέχει ενεργά και η ελληνική επιστημονική κοινότητα. Το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (ΕΑΑ) συντονίζει το Εθνικό Δίκτυο για την Κλιματική Αλλαγή CLIMPACT, που στόχο έχει να αποτελέσει πόλο έγκυρης εμπειρογνώμοσύνης και συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας μέσω της βελτιστοποίησης των υφιστάμενων κλιματικών υπηρεσιών και συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για έντονα φυσικά φαινόμενα και φυσικές καταστροφές. Στο δίκτυο CLIMPACT, που χρηματοδοτείται από τη ΠΤΕΤ και το υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων, συμμετέχουν το ΕΑΑ, η Ακαδημία Αθηνών, το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσα-

Οι επιστήμονες εδώ και δεκαετίες έχουν προειδοποιήσει για τα δραματικά αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής.

Μανώλης Πλειώνης,
συντονιστής
του CLIMPACT.

Οι καταστροφές της δεκαετίας 2005-2014 που οφείλονται στο κλίμα και στον καιρό ανέρχονται σε 1 τρις. δολάρια.

Νίκος Μιχαλόπουλος,
επιστημονικός υπεύθυνος
του CLIMPACT.

Δύσκολα θα υπήρχε περιβαλλοντικό κίνημα χωρίς τα ΜΜΕ, τα οποία ωστόσο ακολουθούν δικούς τους κανόνες.

Νίκος Δεμερτζής,
μέλος της Επιστημονικής
Επιτροπής του CLIMPACT.

λονίκης, το Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών, το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος», το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το Πανεπιστήμιο Κρήτης, το Πολυτεχνείο Κρήτης, το Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά» και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. Το δίκτυο CLIMPACT επιδιώκει πολύπλευρες συνεργασίες, όπως με την Εθνική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή, την Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής της Τράπεζας της Ελλάδας, με την Περιφερειακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση και αρμόδιους φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Την τελευταία περίοδο η χώρα έχει πληγεί από φυσικά φαινόμενα ιδιαίτερης σφοδρότητας (πλημμύρες, πυρκαγιές κ.λπ.). Υπάρχει επιστημονικός τρόπος να εκτιμηθεί η επίδραση της κλιματικής αλλαγής στο μέγεθός τους αλλά και ο αντίκτυπός τους;

Νίκος Μιχαλόπουλος (διευθυντής του Ινστιτούτου Ερευνών Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΕΑΑ και επιστημονικός υπεύθυνος του CLIMPACT): «Η κλιματική αλλαγή έχει μια σειρά από επιπτώσεις σε διάφορους τομείς της ζωής μας αλλά και στο περιβάλλον. Κάποιες είναι άμεσες και εύκολα μετρήσιμες, ενώ κάποιες άλλες είναι έμμεσες και αποτιμώνται με μεγαλύτερη επιστημονική αβεβαιότητα. Στην πρώτη κατηγορία εμπίπτουν παράμετροι όπως η θερμοκρασία της ξηράς και της θάλασσας, που έχει αυξηθεί σχεδόν κατά ένα βαθμό Κελσίου από την προβιομηχανική περίοδο, το επίπεδο της στάθμης των θαλασσών, που επίσης έχει αυξηθεί με ταυτόχρονη μείωση της παγοκάλυψης

κ.λπ. Επίσης, η συχνότητα εμφάνισης των τροπικών ημερών και τροπικών νυκτών έχει αυξηθεί, ενώ η καλοκαιρινή περίοδος έχει επιμηκυνθεί, αρχίζοντας νωρίτερα (βλέπε καύσωνας τον φετινό Μάιο) και τελειώνοντας αργότερα. Η αύξηση της θερμοκρασίας της στεριάς έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της υγρασίας του εδάφους και κατά συνέπεια την ερημοποίηση, η οποία όμως εξαρτάται και από άλλες παραμέτρους όπως το είδος των καλλιιεργειών. Ταυτόχρονα η αύξηση της θερμοκρασίας της θάλασσας αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης κυκλώνων ή τροπικών καταιγίδων όπως αυτές που ζήσαμε πρόσφατα με τον «Ιανό». Φυσικά στο να δημιουργηθεί ένα τέτοιο φαινόμενο, η θερμοκρασία της θάλασσας είναι ένας κύριος παράγοντας αλλά όχι ο μοναδικός. Ένας λοιπόν έμμεσος τρόπος να εκτιμήσουμε τα «έντονα καιρικά φαινόμενα» είναι μέσω των καταστροφών που προκαλούν. Έτσι, βασισμένοι στις μελέτες του Παγκόσμιου Οργανισμού Μετεωρολογίας (WMO), η οικονομική αξία των καταστροφών της δεκαετίας 2005-2014 που οφείλονται στο κλίμα και τον καιρό ανέρχονται σε 1 τρις. δολάρια, αριθμός που είναι 2 και 3 φορές αυξημένος σε σύγκριση με τις προηγούμενες δεκαετίες 1995-2004 και 1985-1994 αντίστοιχα».

Ποιες είναι ή πρέπει να είναι οι προτεραιότητες της πολιτείας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; Μανώλης Πλειώνης: «Βασική υποχρέωση ενός σύγχρονου κράτους δικαίου είναι η προστασία του πολίτη, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές. Οι πρόσφατες φυσικές καταστροφές (πλημμύ-

ρες, πυρκαγιές κ.λπ.) θέτουν επί τάπητος και με τον πιο δραματικό τρόπο την επιτακτική ανάγκη χάραξης εθνικής στρατηγικής αλλαγής του παραγωγικού μοντέλου, ευνοώντας τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αλλά και πολιτικών αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος από τις διαχρονικές «βίαιες» ανθρωπογενείς παρεμβάσεις και την άναρχη δόμηση. Προτεραιότητα επίσης πρέπει να είναι η ενίσχυση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για την αντιμετώπιση έντονων φυσικών φαινομένων και φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών. Η επιστήμη μπορεί και πρέπει να συνεισφέρει τα μέγιστα σε αυτή την προσπάθεια».

Νίκος Μιχαλόπουλος: «Την απάντηση σε αυτό το ερώτημα το δίνει και πάλι ο WMO. Ενώ όπως είπαμε την τελευταία δεκαετία οι οικονομικές απώλειες έχουν αυξηθεί, οι απώλειες σε ανθρώπινες ζωές έχει μειωθεί κατά περίπου 5 φορές. Κύρια αιτία είναι η ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης. Ας σημειώσουμε ότι το ΕΑΑ, μέσω των μονάδων του METEO και BEYOND, έχει αναπτύξει συστήματα και υπηρεσίες όχι μόνο έγκαιρης προειδοποίησης (π.χ. IRIS) αλλά και καταγραφής των ζημιών και θεωρώ ότι πρέπει να συμπεριληφθούν και επίσημα στις δομές της Πολιτικής Προστασίας. Ταυτόχρονα πέρα από την ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, πρέπει και η κοινωνία να γίνει αρωγός της αλλαγής που ήδη πραγματοποιείται και να συμμετέχει με κάθε τρόπο, κυρίως αλλάζοντας καθημερινές συνήθειες που πλήττουν το περιβάλλον (κατάργηση χρήσης πλαστικών, διαχείριση σκουπιδιών, ανακυκλώσιμα υλι-

κά, μείωση άσκοπης κατανάλωσης πόρων και ενέργειας κ.λπ.)».

Νίκος Δεμερτζής (διευθυντής και πρόεδρος Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών και μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής του CLIMPACT): «Στο πλαίσιο των διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων της, οι δημόσιες πολιτικές για το περιβάλλον πρέπει να κινηθούν σε δύο άξονες: στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Αντιμέτωπη σημαίνει μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, περισσότερη ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, φιλοπεριβαλλοντικές οικονομικές πολιτικές. Τα μέτρα αντιμετώπισης λειτουργούν προληπτικά ώστε να αποφεύγονται φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές. Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή συνεπάγεται βελτίωση των υποδομών και απειλούμενων επαγγελματικών κλάδων, ενίσχυση ευάλωτων ομάδων, αντιμετώπιση ενεργειακής φτώχειας και περιβαλλοντική δικαιοσύνη. Τα μέτρα προσαρμογής στοχεύουν στην εξάλειψη του προβλήματος. Πρόσφατα στο ΕΚΚΕ ολοκληρώσαμε έρευνες αναφορικά με τις αντιλήψεις του κοινού και τις δημόσιες πολιτικές για την ενέργεια και το περιβάλλον, τις οποίες συνεχίζουμε συμμετέχοντας στο CLIMPACT. Και τούτο διότι δεν αρκεί να γνωρίζουμε την κατά βάση ανθρωπογενή φύση της κλιματικής αλλαγής - εξ ου και ο όρος «ανθρωπογενής εποχή». Χρειάζεται να μάθουμε τι οι άνθρωποι νομίζουν ότι κάνουν στο και με το περιβάλλον, ώστε να συνειδητοποιήσουν την ευθύνη απέναντί του και έναντι αλλήλων».

Μπορούν να συμβάλουν τα Μέσα Επικοινωνίας, σύγχρονα και παραδοσιακά, για τη δημόσια κατανόηση της κλιματικής αλλαγής;

Νίκος Δεμερτζής: «Η κλιματική αλλαγή συνιστά την πεμπτούσια της «κοινωνίας της διακινδύνευσης», δηλαδή ένα είδος σύγχρονης κοινωνίας που, μέσα από και λόγω της περίπλοκης λειτουργίας της, γεννά συστηματικά κρίσεις, απειλές και επιβλαβείς συνθήκες ζωής για τα μέλη της. Η κοινωνία της διακινδύνευσης είναι παγκόσμια, όπως η κλιματική αλλαγή, οι επιπτώσεις της οποίας γίνονται γνωστές στο ευρύ κοινό από τα μέσα επικοινωνίας. Δύσκολα θα υπήρχε περιβαλλοντικό κίνημα χωρίς τα Μέσα, τα οποία ωστόσο ακολουθούν δικούς τους κανόνες με κυριότερο εκείνον της «ενημερωδισκεδάσης», που σημαίνει ότι το θέμα «κλιματική αλλαγή» προβάλλεται όσο «πουλάει». Και δυστυχώς συχνά «πουλάει» μέσω θεαματικών εικότων και ψευδεπίγραφων ειδήσεων και όχι μέσω τεκμηρίων και ερευνητικής δημοσιογραφίας, που απαιτούν οι παρούσες περιστάσεις». [SID:13793449]